

Monumentaal Westland

Jaarverslag 2021

Inleiding voorzitter

Afgelopen september vond de jaarlijkse Open Monumentendag plaats. Dit was voor mij de eerste normale Open Monumentendag waarbij ik niet precies wist wat mij te wachten stond, zeker in verband met de coronapandemie. Ik kijk terug op een geslaagde Open Monumentendag waar we met elkaar trots op kunnen zijn.

Met het thema "mijn monument is jouw monument" dit jaar, hebben we ons ingezet om ook de mensen die hier niet geboren of getogen zijn, maar wel hier werken en wonen, uit te nodigen. Via Vitis Welzijn hebben we verschillende instanties geïnformeerd om zo ook deze mensen te bereiken.

Dit jaar hoopten we op een normale Open Monumentendag, zonder beperkingen door coronamaatregelen. Jammer genoeg kregen wij door toch nog geldende maatregelen op het laatste moment bericht dat de dorpskerk in 's-Gravenzande niet mee kon doen. Dit omdat zij de veiligheid van de bezoekers niet konden garanderen. De opening was daar gepland om zo extra aandacht te geven aan de 775 jaar stadsrechten van 's-Gravenzande. Gelukkig was de Lambertuskerk bereid om de opening te verzorgen voor dit jaar en konden we zo toch in 's-Gravenzande het '775 jaar stadsrechten' iets meer aandacht geven. Namens het bestuur van Monumentaal Westland wil ik de mensen van de Lambertuskerk hartelijk bedanken voor deze organisatie, hun gastvrijheid en de goede zorgen deze avond.

Bij een onderzoek in de Gemeente Westland zou nog geen 10 % van de inwoners iets om monumenten en cultuur geven.

Ik heb bij de opening gezegd dat ik hiervoor zou tekenen als dit aantal op deze dag zou langskomen bij de monumenten. Als ik naar het landelijke gemiddelde van de bezochte monumenten kijk, kan ik zeggen dat we met het aantal bezoekers dit jaar daar ruim overheen kwamen hier in het Westland dus naar mijn idee leeft het wel.

We hebben van de gemeente Westland de mogelijkheid gekregen om bij de verschillende monumenten er een extra cultureel tintje aan te geven. We hebben dit gedaan door muzikanten, kunstenaars en fotografen die met het Westland verbonden zijn in te huren. Mede hierdoor was er een grote opkomst. Waarmee ik bij de gemeente wil aangeven dat Westlanders zeker wel om monumenten en culturele zaken geven.

De uitschieter qua aantal bezoekers op de twee dagen in Westland dat het monument te bezoeken waren, was de Bartholomeuskerk in Poeldijk. De tentoonstelling over de school van vroeger die zij hadden georganiseerd was als extra activiteit erg gewild bij de Poeldijkers. Zonder de andere activiteiten te kort te doen, wil ik zeggen dat dit erg goed was opgezet.

Zeker wil ik nog twee zaken uitlichten, en dat was de onthulling van de grenspaal in Kwintsheul en de onthulling van de gedenksteen in de druivenmuur in Wateringen. Op deze manier is er weer een stukje historie van het Westland terug gekomen.

Al met al is er in het Westland een goede Open Monumentendag georganiseerd door de verschillende kernen en hierbij wil ik alle vrijwilligers hartelijk danken voor het vele werk wat zij hebben geleverd om deze dag mogelijk te maken. We kunnen hiermee zeker zeggen dat we het Westland goed op de kaart hebben gezet.

Gerard Witkamp – voorzitter

Bestuur 2021

Per 3 maart 2020 is Gerard Witkamp als voorzitter aangetreden. Met Evert van Beek (penningmeester) en Wouter Loots (secretaris) zijn we met drie personen, maar nog niet compleet. We zijn nog op zoek naar een vierde en zelfs vijfde bestuurslid.

In 2021 heeft het bestuur in deze samenstelling formeel acht keer vergaderd. Het bestuur steunt voor de planning en uitvoering van de Open Monumentendagen en de Klassendag volledig op de comités in de kernen De Lier, 's-Gravenzande/Heenweg, Monster/Ter Heijde, Naaldwijk, Honselersdijk, Poeldijk en Wateringen/Kwintsheul. Deze comités worden vertegenwoordigd door kernvertegenwoordigers. Het bestuur heeft met hen in 2021 zes keer vergaderd, waarvan twee keer digitaal.

De bestuursleden ontvangen voor hun werkzaamheden voor de stichting geen vergoeding. Wel krijgen zij een vaste kostenvergoeding van €50,- voor kleine kosten. Daarnaast kunnen zij eventueel voor de stichting betaalde kosten declareren. Hiervoor moet een factuur en betaalbewijs worden ingediend. Na goedkeuring van het bestuur worden de gemaakte kosten terugbetaald.

Gegevens

Stichting Monumentaal Westland

Wilgenhove 36

2295 RB Kwintsheul

Site : www.monumentaalwestland.nl

E-mail : monumentaal.westland@gmail.com

Opgericht : 1 mei 2014

Tel. : 0174 295436 Mob. 06 2300 5668

Bankrekening : NL 51 RABO 0188 2467 46

KvK : 60828765

ANBI cultureel : RSIN 854077868Klassendag 2021

De Lier

Op klassendag hebben twee scholen, de Prins Willem Alexanderschool en de

Mauritsschool meegedaan. Dit waren 37 leerlingen. Met het thema "Mijn monument is jouw monument" wilden we de kinderen iets leren over de historie van de Lier. Er waren drie onderdelen, waarbij de kinderen rouleerden. Een puzzeltocht door de hoofdstraat. Met behulp van 8 oude foto's moesten de kinderen deze plaatsen zien te vinden in de Hoofdstraat. Bij elke plaats konden de kinderen een aantal letters vinden. Van deze letters/woorden konden ze de zin "Mijn monument is jouw monument" maken.

Het tweede onderdeel was een rondleiding door het schaatsmuseum. Daar vertelden twee enthousiaste dames over de schaats van vroeger tot nu. Ook werd er met veel passie over het schaatsen van vroeger en nu in De Lier verteld. De kinderen hingen aan de lippen van de dames en vonden het heel interessant, vooral omdat velen van hen 's winters zelf op het ijs gestaan

hadden.

Het derde onderdeel was een rondleiding door de kerk. De gidsen vertelden interessante verhalen over de kerk. Vooral het verhaal van de scheve toren viel in goede aarde. Er werden volop vragen gesteld.

Tussendoor kregen alle kinderen wat te drinken en een lekkere koek. Na een gezellige ochtend gingen ze voldaan terug naar school. Het was een zeer geslaagde ochtend.

's-Gravenzande

Op vrijdag 10 september was er kinder monumentendag, helaas heeft maar een school van de mogelijkheid gebruik gemaakt om de bunkers te bezoeken.

Poeldijk

Op vrijdag 10 september tijdens Klassendag hebben 32 kinderen van groep 8 van de Verburch-hof school een bezoek gebracht aan de oude Bartholomeusschool en de Bartholomeuskerk.

Van hun indrukken hier een tweetal verhalen.

We begonnen met het lopen naar de Sint-Bartholomeus school met de hele klas. Toen gingen we naar binnen. Er zitten nu allemaal verschillende bedrijven in de school. Wij gingen in de kamer met de pool tafels. We maakten er een paar foto's en gingen door naar de kerk. Toen we in de kerk kwamen werd er uitgelegd wat we gingen doen en werden we ingedeeld in groepjes. Mijn groepje ging eerst helemaal naar boven via een houten trap. We zagen hoe het orgel werkte en we konden nog hoger de toren in. Toen kwamen we bij de grote klokken en om 9:45 ging de klok luiden. Wij schrokken ons rot.

Om 10:00 gingen we terug naar beneden en dronken we wat en namen een koekje. Daarna gingen we naar een kleine ruimte waar allemaal oude spaarpotten en beeldjes stonden die uit een ander land kwamen. We kregen ook een rondleiding over 100 jaar Verburch-hof. Als laatste gingen we naar een oud klaslokaal en kregen we les en mochten we met kroontjespen schrijven. Er werd ook gefilmd door de WOS. Aan het eind kregen we prijsjes voor de mooiste tekening die we daarvoor al hadden gemaakt.

Dit was het dan van Gijs en Rens!

Hallo, om 10 over half 9 gingen we lopen naar de Bartholomeusschool of te wel de oude Verburch-hof. Daar waren allemaal oudere mensen die iets over de school gingen vertellen. Daarna mochten we ook nog naar binnen. We mochten maar in 1 klaslokaal komen want het andere gedeelte van de school was verhuurd. Daarna liepen we door naar de kerk. Toen we binnenkwamen gingen we in groepjes allemaal dingen doen. Wij zaten in groep 1 en we kregen als 1e een rondleiding door de kerk. Daar stonden allemaal borden waar tekst en foto's op stonden, van de honderd jaar dat de school bestaat. Als 2e mochten we helemaal naar boven, in de kerk om bij het orgel en de klokken te kijken. En als 3e gingen we naar een oud klaslokaal met een echte meester. We hadden allemaal een tekening getekend. En de drie mooiste tekeningen waren van Julia, spencer en Nora. Die kregen twee chocoladerepen. Daarna gingen we terug naar school.

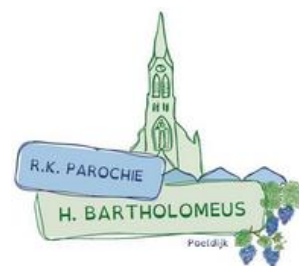
Dit was ons verhaal Marit en Nora

Hier de tekeningen van de prijswinnaars.

Zonder kinderen geen viering van het 100-jarig bestaan van de Bartholomeusschool/Verburch-hof. Daarom brachten op Klassendag 32 kinderen van groep 8 van de Verburch-hof een bezoek aan de oude Bartholomeusschool.

In de ochtend mochten ze zelfs even een kijkje nemen in het gebouw. Daarna gingen de kinderen naar de Bartholomeuskerk waar hen een leuk programma te wachten stond. Dit bestond uit de beklimming van de kerktoeren waar Gerard van der Elst en Ton van Lier uitleg gaven over de klokken en het uurwerk, een schoollesje in het oude klaslokaal uit 1930, gegeven door de strenge schoolmeester Peter van Leeuwen en ook nog een rondleiding langs de foto expositie door Els Duijnisveld en Anita Duindam. Hier konden de kinderen zien en horen wat er in die afgelopen 100 jaar allemaal is gebeurd en veranderd.

Dit alles georganiseerd en begeleid door leden van de werkgroep Historie Bartholomeus Poeldijk.

Ook hadden de kinderen op school allemaal een prachtige feestelijke tekening gemaakt over de 3 mogelijke thema's nl.: de Verburch-hof, de Kerk en de Bartholomeusschool. In elk thema kwam een prijswinnaar uit de bus die werd beloond met heerlijke chocoladerepen.

Na deze gezellige en leerzame ochtend vertrokken de kinderen rond de klok van 11:30 uur naar school.

Foto: Willem de Bruijn

Wij willen alle vrijwilligers van harte bedanken voor hun enorme inzet om de kinderen een gezellige en leerzame ochtend te bezorgen.

In de week na OM-dag werd de expositie in de kerk nog bezocht door 24 leerlingen van groep 8 van De Nieuweweg school en 26 leerlingen van groep 6 van de Verburch-hof school.

Wateringen

Hervormde Kerk op het Plein. Zij kregen twee groepen 7 van de Sint Jozef Basisschool op bezoek. De buitenkant van de kerk werd bekeken, in de toren werden het cachot en het carillon bezocht, de organist liet het orgel van dichtbij zien, er werd een filmpje bekeken over hoe een orgel in elkaar zit en als slotstuk toverde de dominee zichzelf om van een gewone man in een dominee met behulp van de verkleedkist.

Hofboerderij. De Mariaschool kwam langs met twee groepen 7. Traditiegetrouw worden de klassen hier in groepjes verdeeld. Toen de laatste keer door een leerkracht te kennen was gegeven dat er dubbele verhalen in de rondleiding zaten, moest er wat gebeuren. In de nieuwe opzet werd er eerst een algemene presentatie gegeven over de geschiedenis van deze historische plek. Daarna werden de groepen in tweeën gedeeld voor een rondleiding binnen en eentje buiten. De Kaaskelder werd dit jaar overgeslagen omdat daar de 1,5 meter regel niet was te handhaven. Deze opzet is goed bevallen. Het was een heerlijke ochtend voor iedereen, met zeer geïnteresseerde en fijne leerlingen.

Sint Jan de Doperkerk. Er werden twee groepen 8 van de Hofvilla op het Sint Jan de Dopercomplex rondgeleid. Na een welkom op het kerkplein met uitleg over wat een monument is, werden de groepen in tweeën gesplitst. De kinderen werden buiten rondgeleid langs het voormalige klooster, de Mariaschool, het kerkhof, de fruitmuur en weer terug voor de kerk langs naar de voormalige kerkschapenwei. Vervolgens werd de kerk van binnen bekeken. Beide groepen waren zeer geïnteresseerd en hadden veel vragen, zoals waar het knielkussentje voor diende. Dit soort vragen zijn altijd heel uitdagend omdat je er zelf nooit bij hebt stilgestaan. Al met al is de Klassendag in de Sint Jan super verlopen. Ook voor de leerlingen en leerkrachten, zoals zij heel attent achteraf nog lieten weten.

Kwintsheul

Sint Andreaskerk. Twee groepen 7 van de Kyckert werden hier welkom geheten. Je merkt dat de leerlingen langzaamaan minder kerks zijn, ze begrijpen niet zo goed wat er in een kerk gebeurt. Anderzijds is goed te merken dat er van tevoren door de school aandacht aan het bezoek wordt besteed. De interactie met de kinderen maakt dat elk jaar weer anders is, dit houd je scherp. Neem nou de vraag: Waarom hangt het kruis van Petrus ondersteboven? Dat is toch weer even nadenken. Als iets goed loopt, hoef je niets te veranderen. Het programma gaat al enige jaren naar tevredenheid mee. In de kerk wordt gekeken naar de rituelen en gebruiken van de katholieke kerk. Vervolgens de toren met zijn meerdere zolders in, om uiteindelijk vanaf de omloop te kijken of je je woonhuis kunt vinden. En als dan de volgende dag kinderen met vriendjes of ouders terugkomen, weet je dat niet enkel de vrijwilligers het naar hun zin hebben gehad.

Sonnehoeck. Twee groepen 7 van de Pieter van der Plasschool kwamen misschien wel het meest typisch Westlandse monument bekijken dat er is. Het werd een heerlijk uitje voor iedereen. Alles verliep perfect en de leerlingen zogen de informatie op. Ook hier zagen de vrijwilligers de volgende dag enkele kinderen terug met hun ouders. En dat kan maar één ding betekenen.

Gemaal Oude & Nieuwe Broekpolder. De Kyckert was goed vertegenwoordigd. Naast de Sint Andreaskerk, maakten zij ook hier hun opwachting, ditmaal met twee groepen 8. De kinderen waren heel geïnteresseerd en waren er zeer van onder de indruk dat wij onder de zeespiegel wonen. Het gemaal werd door de tijd heen behandeld: stoomaandrijving, dieselmotoren, elektromotoren en tegenwoordig centrale computerbesturing. De rommel in het water bij het krooshek werd even opgeruimd. De kinderen zagen met eigen ogen wat het voor het milieu betekent als je je afval niet netjes in een prullenbak dumpst. De vrijwilligers vonden het erg leuk om te doen en hebben er een goed gevoel aan over gehouden.

Ooh, wat een mooi plafonnetje. (Hofboerderij, Wateringen)

Open Monumentendag(en) 2021

Opening

Bij het Rijksmonument Sint Lambertuskerkje vond op vrijdagavond de officiële opening van de Westlandse Open Monumentendagen plaats. In verband met de gewenste onderlinge afstand van 1,5 meter wegens Covid-19 én vanwege de beperkte ruimte in het kerkje volgde een deel van de bezoekers het openingsprogramma in de tent, die voor deze gelegenheid op het plein voor het kerkje was neergezet. Er werd gesproken door Nic Sosef, voorzitter van de Stichting Vrienden van het Sint Lambertuskerkje over het Lambertuskerkje, dat volgend jaar 150 jaar bestaat, en de Westlandse tuinbouw. Daarna verving Joke Gijsberts de voorzitter van de Vereniging Oud 's-Gravenzande Michiel Kruijthof met een voordracht over 775 jaar stadsrechten van 's-Gravenzande. De derde spreker was wethouder Piet Vreugdenhil die besloot met het symbolisch overhandigden van de sleutel van de gemeente aan de voorzitter van de Stichting Monumentaal Westland, Gerard Witkamp, die daarmee later het startsein van de Open Monumentendag Westland 2021 gaf. De mooie nazomer avond zorgde voor een lange nazit in de sfeervol verlichte bostuin.

De Lier

In de Lier waren dit jaar 4 monumenten te bezichtigen.

Bij de **Dom en de Domtoren** zijn in totaal 319 bezoekers geweest. In de kerk heeft dit jaar het accordeonorkest DOV uit Maasdijk opgetreden. Zij hebben 3 keer een inloopconcert gegeven. De muzikanten hadden intensief gerepeteerd om er iets moois van te maken. Het was fijn om weer te spelen en ze deden hun uiterste best om hun muziek ten gehore te brengen. Mede door de goede akoestiek en de sfeervolle omgeving van de kerk klonk het bijzonder mooi en kwamen veel mensen even luisteren. Kortom een groot succes.

De toren mocht dit jaar beklommen worden, maar het moest wel corona-proof gebeuren. Leo Bokestijn had de leiding op zich genomen en zag zich genooddaakt om met elke groep mee omhoog en omlaag te gaan. Er was veel belangstelling om het Westland vanaf de toren te bekijken. Totaal zijn er 319 mensen geweest. Dat zorgde ervoor, dat de groepen steeds groter werden. Leo heeft er samen met Simon van Swieten voor gezorgd, dat alles uitstekend verlopen is, zodat alle liefhebbers via de smalle

wenteltrap de toren veilig konden beklimmen. Hulde aan deze twee mannen.

De Timmerwerf was de hele dag open. In ons dorpsmuseum werd die dag een expositie met poppenhuizen geopend. Grote en kleine poppenhuizen, die allemaal met de hand gemaakt zijn. Rond 200 mensen bezochten de Timmerwerf.

Nieuw was dit jaar het **schaatsmuseum** met een uitgebreide collectie schaatsen van Friese doorloper tot de schaats van de Elfstedentocht winnaar in 1985 Evert van Bentum. Daarnaast zijn er veel andere winter attributen. Hier kwamen 42 mensen een bezoek brengen.

Het natuurmonument de **Zeven Gaten** kon bezocht worden per boot vanaf het Gemaal in Kwintsheul. Vanaf De Lier is dit bijzondere natuurgebied goed bereikbaar per fiets.

's-Gravenzande en Heenweg

Monumentendag 2021 stond nog steeds in het teken van het corona virus. Deze editie van Monumentendag werd toch gehouden op 11 en 12 september. Op vrijdag 10 september was er kindermonumentendag, helaas heeft maar een school in 's-Gravenzande van de mogelijkheid gebruik gemaakt om een monument te bezoeken. Verder waren er in 's-Gravenzande toch nog 5 monumenten open met in achtneming van de nodige maatregelen. Er hing wel een bepaald soort matheid over de dag, in het dorp waren ook weinig mensen op weg, dus wij van 's-Gravenzande vonden de opkomst wat tegenvallen.

Langestraat 5. Het museum van Ruud Heus was wel geopend. In het museum kan je allerlei archeologische vondsten, die bij opgravingen in 's-Gravenzande zijn gevonden bewonderen. De vondsten variëren van oude lepels, potten, kruiken, borden en munten. De vondsten worden door de heer Heus (eigenaar van het museum) zelf gerestaureerd en vervolgens tentoongesteld. Er is ieder jaar behoorlijke belangstelling voor de vondsten, die zijn gedaan. We hebben 73 volwassenen en 7 kinderen mogen ontvangen.

Trapgevelhuisje, Marktplaats 10. In het trapgevelhuisje een Rijksmonument uit 1639, was een kleine tentoonstelling ingericht, het onderwerp was: schoolherinneringen. Uit de privé verzameling van Piet en Bea van der Steen, waren veel oude schoolspulletjes te zien. Pennen, schriftjes en allerhande spullen, die in de vorige eeuw op school werden gebruikt waren uitgesteld. Het was een heel leuke verzameling, die een goed beeld gaf, hoe het leven op school in die tijd was voor kinderen. Het bezoekers aantal in het Trapgevelhuisje was 70 volwassenen en 7 kinderen.

Uniekerk. De kerk in de Langestraat heeft ieder jaar een programma, dat uitsluitend bestaat uit muziek. Dit jaar waren in de kerk het 5 persoons blazersensemble "Frisse Wind", zij gaven 2 maal een optreden gedurende de ochtend en "Westland Brass", zij verzorgden in de middag 2 maal een concert. Tussen de optredens door konden de

bezoekers het interieur van de kerk bewonderen, dat is ook zeer de moeite waard. Het aantal bezoekers aan de Uniekerk was 100 volwassenen.

Korenmolen. De molen was dit jaar ook open, hetzij met de beperking dat de omloop niet beklommen kon worden. Er is namelijk maar 1 trap naar boven en beneden, daardoor was het niet mogelijk om 1.5 meter afstand te houden. Wel kon in de molen meel gekocht worden, die in de molen zelf gemalen is. Het aantal bezoekers in de molen is 60 personen, waarvan de helft kinderen en de andere helft volwassenen.

In dit overzicht mist U waarschijnlijk de **Dorpskerk**, in 1^e instantie zouden zij meedoen aan monumentendag, later werd ineens de toestemming ingetrokken, dus dat was wel een domper, het hele programma stond al in de steigers. De Westlandse opening van monumentendag kon dus ook niet doorgaan in 's-Gravenzande, gelukkig bood de St. Lambertuskerk aan om de opening voor zijn rekening te nemen, dus de officiële opening kwam op het laatste moment toch nog in orde.

Lambertuskerkje. Op zaterdag- en zondagmiddag waren het kerkje en de bostuin voor publiek geopend.

Voorzitter Nic Sosef van de Stichting Vrienden van het Sint Lambertuskerkje gaf vijf druk bezochte lezingen over de historische ontwikkeling van het Staelduin, de rol van de familie Van Rijckevorsel in deze streek en de geschiedenis van het kerkje. Het Europese thema van de Open Monumentendagen 'Mi casa, su casa' werd voor de kinderen vertaald in een doorlopende workshop vogelvoederhuisje beschilderen die druk bezocht werd.

In dit overzicht mist U waarschijnlijk de Dorpskerk, in 1^e instantie zouden zij meedoen aan monumentendag, later werd ineens de toestemming ingetrokken, dus dat was wel een domper, het hele programma stond al in de steigers. De Westlandse opening van monumentendag kon dus ook niet doorgaan in 's-Gravenzande, gelukkig bood de St.

Lambertuskerk aan om de opening voor zijn rekening te nemen, dus de officiële opening kwam op het laatste moment toch nog in orde.

Maasdijk

Op 11 en 12 september was de landelijke Open Monumenten Dag. In onze omgeving was de organisatie in handen van de Stichting Monumentaal Westland. Ondanks de beperkende COVID maatregelen was er een aantrekkelijke route samengesteld langs de vele bezienswaardigheden in het Westland.

Bij de **Oranjesluis** was er een informatiepunt ingericht door het Historisch Genootschap Maasdijk. Aan de hand van oude kaarten en foto's werd er

uitleg gegeven over de rijke historie en de functie van de Oranjesluis voor het watermanagement in onze regio door de eeuwen heen. Maar ook over de bijzondere strategische ligging tijdens de Tweede Wereldoorlog als onderdeel van de Atlantikwall.

Ondanks het tegenvallende weer, waardoor de belangstelling pas begin van de middag op gang kwam, kwamen ca 75 mensen een bezoek brengen aan dit monument. Omdat het monument verhuurd wordt aan particulieren als woonhuis is het niet vrij toegankelijk voor het publiek.

Monster en Ter Heijde

De kustplaatsen Monster en Ter Heijde aan Zee zijn een bezoek tijdens de Open Monumentendag meer dan waard. Naast het mooie weer en het prachtige strand en duinen, is een bezoek aan de meest markante monumenten in deze dorpen een aangename culturele stop tijdens een wandeling of fietstocht door het Westland. De volgende monumenten waren op 11 september 2021 te bezichtigen:

Hervormde kerk Ter Heijde aan Zee

De Hervormde kerk aan het Koning Willem III Plein 1 is een bezoek waard. De kerk is in 2017 opnieuw ingedeeld en effectief heringericht als kerk en verenigingsgebouw.

In de voorgevel prijkt de Trompplaquette wat in 2003 in de gevel is gezet. Deze plaquette herinnert aan het Trompfestival wat in augustus van dat jaar is gehouden ter herdenking van de Slag bij Ter Heijde. In augustus 1653 vond daar voor de kust een zeeslag plaats tussen de Nederlandse en de Engelse vloot. Beroemde zeehelden zoals Maarten Tromp, Michiel de Ruyter en Witte de With waren als gezagvoerders bij de slag betrokken. Tromp overleed in deze zeeslag. De letters in de plaquette zijn door een restaurateur weer opgehaald in de week voor Open Monumentendag. Men heeft ca. 80 bezoekers gastvrij ontvangen waarvan er 50 niet eerder in de kerk waren geweest.

Molen De Vier Winden

De molen van Monster kan jaarlijks op ruime belangstelling rekenen. De typisch Hollandse Molens blijven de bevolking boeien. Er zijn naar schatting tussen de 500 en 600 bezoekers geweest. Een kwart hiervan kinderen. Een geslaagde dag waarbij veel van het eigen gemalen meel is verkocht.

Machutuskerk

De Machutuskerk in de Choorstraat heeft een prachtig interieur en is zeker het bezichtigen waard. Daarnaast was er dit jaar een foto expositie met de titel; "Handen dragen de kerk". Deze werd door Maya van Nes geopend met een kort woordje met dank aan de fotograaf en tekstschrijver. Daarnaast kon men genieten van het kinderkoor, het middenkoor en het parochiekoor. De activiteiten hebben daardoor meer bezoekers opgeleverd dan ons jaarlijks gemiddelde. Ook dit jaar ontwikkelden zich mooie, waardevolle gesprekken tussen de bezoekers en de gidsen. De gidsen hebben menig een van de bezoekers zeer tevreden de 'monumentenroute' zien vervolgen.

Verenigingsgebouw Fata Morgana

Ongeveer 40 bezoekers bezochten het verenigingsgebouw Fata Morgana. Nico Meijer hoopt volgend jaar meer gerucht te kunnen geven aan het programma zodat over de hele dag meer bezoekers van de gelegenheid gebruik zullen gaan maken om dit unieke verenigingsgebouw, wat is omgebouwd tot een veelzijdig theater met gezellige bar, te bezoeken.

Hervormde kerk Monster

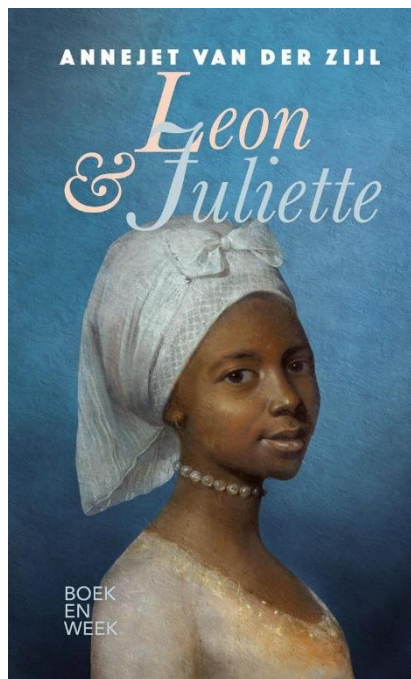

In de hervormde kerk werd er aan de gasten zelfgebakken lekkernijen uitgereikt met een kopje koffie, thee of fris. Het prachtige orgel uit 1904 van orgelbouwers L. van Dam en Zonen uit Leeuwarden, werd door de organisten van de kerkgemeente op meerdere tijden bespeeld. De toren kon weer beklommen worden waar veel van gezinnen gebruik hebben gemaakt. Zo heeft een bruid die haar bruidsjurk niet slechts voor één dag in haar leven wilde dragen, zichzelf in haar bruidsjurk ook bovenin de toren laten fotograferen. Zo wordt het huwelijks fotoboek steeds weer uitgebreid met foto's op de meest bijzondere locaties. Een briljant idee. Verder werd het publiek getrakteerd op een uurtje Elvis Gospels gezongen door een amateurzanger begeleid op de piano door één van de

jonge pianospelers die de hervormde gemeente rijk is. Met een wisselploeg van zo'n 20 vrijwilligers zijn verdeeld over de hele dag ruim 250 bezoekers ontvangen.

Graf Herckenrath

Monumentendag 2021 is bij grafkelder Herckenrath in Monster prima verlopen. We hadden evenals vorig jaar weer extra veel bezoekers. Dit is een gevolg van het in 2020 uitgekomen boekenweekgeschenk van de hand van Annejet van der Zijl. Dat gaat over het leven van Leon Herckenrath en Juliette MacCormick de Magnan. Beiden zijn bijgezet in de grafkelder, evenals een aantal van hun kinderen en andere familieleden. Naar schatting hebben zo'n 450 bezoekers de grafkelder bezocht, onder wie ongeveer 60 kinderen. Zoals elk jaar kwamen er weer een paar Herckenrath-nazaten langs.

Hoewel de meerderheid van de bezoekers uit het Westland afkomstig was, kwam toch relatief veel bezoek van buiten de regio, dit naar aanleiding van het boekenweekgeschenk. Bij deze bezoekersaantallen is een bemensing van vier personen noodzakelijk: twee bij de toegang van de grafkelder en twee beneden.

Er zijn ongeveer 250 folders uitgereikt met een korte beschrijving van de historie van de familie Herckenrath en de grafkelder.

De tentoonstelling met 7 panelen die op het grasveld voor de grafkelder was opgesteld, trok veel belangstelling en zorgde ook voor spreiding van het bezoek. Deze panelen zijn vorig jaar met steun van de Stichting Monumentaal Westland aangeschaft en hebben nu voor het tweede jaar goede diensten bewezen.

Een compliment is op zijn plaats voor de gemeente. Kort voor monumentendag zijn de struiken gesnoeid, is het plafond van de grafkelder gewit en zijn kuilen in de bestrating op de trap en de stoep weggewerkt. Dank verder aan iedereen die heeft meegeholpen om de dag in goede banen te leiden.

Op 2 september heeft Annejet van der Zijl haar reis door het 19^e eeuwse leven van de familie Herckenrath ten behoeve van haar boek *Fortuna's Kinderen*, besloten, daar waar zij in 2018 aan is begonnen; op de plaats waar een groot deel van de familie rust. Voor de boekpromotie werd zij hier en bij het Westlands Museum geïnterviewd door Bas Blokker (NRC) waarvan beeldopnamen zijn gemaakt.

Naaldwijk

In Naaldwijk waren een groot aantal monumentenvrijwilligers het hele weekend actief, zowel op zaterdag 11 als zondag 12 september 2021. Bij een aantal monumenten werden er extra activiteiten op het gebied van kunst en cultuur ingezet om alles nog aantrekkelijker te maken en dat werd beslist gewaardeerd. Voor een coronajaar zijn we beslist tevreden met onze aantallen bezoekers en de gastvrije medewerking van onze monumenteneigenaren.

Het algemene informatiekraampje Open Monumentendag Naaldwijk was zaterdag gesitueerd op de hoek Kerklaan met Het Heilige Geesthofje, vlak naast een forse driehoekige standaard met grote panelen met illustraties. De kraam werd bemand door een aantal deskundige vraagbakens/vertellers. Op zondag werd dezelfde kraam opgebouwd binnen in het Hofje met op tafel naast alle infomateriaal van Stichting Monumentaal Westland en wandelflyers van de Historische Vereniging Naaldwijk. Honselersdijk ook eigenhandig verzorgd informatiemateriaal met fotoboekje van de bewoners van het hofje zelf.

Op het Wilhelminaplein hingen het hele weekend aan de lantaarnpalen historische foto's (met dank aan het Historisch Archief Westland), zodat de pleinbezoekers de verschillen konden zien tussen de aanblik van het plein vroeger en nu.

Ook stond er op de Dijkweg op de stoep vlakbij de toegang naar de **RK Begraafplaats Dijkweg** een extra Open Monumentendag informatiekraam. Een blijk van samenwerking tussen Stichting Monumentaal Westland, de OMD werkgroep Naaldwijk, de werkgroep behoud RK Begraafplaats Dijkweg en Stichting Terebinth, die zich hard maakt voor de bescherming van funerair erfgoed. In de kraam een mooie fototentoonstelling met (natuur)afbeeldingen van het kerkhof Dijkweg in alle seizoenen en funeraire symbolen en kerkhof -voorwerpen in het

algemeen. Voorts voor liefhebbers dit weekend een zelfstandig te lopen informatieve wandeling op papier met verhalen over een aantal bijzondere graven en families die hun rustplaats hebben op dit kerkhof. En op tafel ook de prachtige tijdschriften van Terebinth om landelijk een goed beeld te krijgen van hoe men met veel inzet en liefde een oude begraafplaats in ere kan houden als waardevolle (ook natuur-) locatie voor allerlei doelgroepen bezoekers.

In de **Adrianuskerk** speelde zaterdag een bekende pianist een speciaal afgestemd klassiek en werelds repertoire. De kerk vierde dit jaar haar 90-jarig jubileum en er was uiteraard een tentoonstelling met historisch infomateriaal, fotowerk en prachtige kazuifels te bewonderen. De tuin was weer helemaal in topconditie gebracht door de vaste tuin vrijwilligers en nodigde uit om rond te wandelen.

Het **Tramhuisje** had wederom de dochter van de stationschef met haar man als gids/verteller op bezoek. Tegenwoordig is dit tramhuisje een leuke horecagelegenheid, dus een echte rondleiding is dan lastig te realiseren, maar er waren vele grote historische foto's te bekijken met daarop de geschiedenis, uiterlijk en omgeving van dit station(shuisje), dus genoeg gespreksvoer.

De **Watertoren** trok opnieuw de nodige bezoekers die hun hoogtevrees op de proef gingen stellen en wilden weten welk verhaal bij deze toren hoort. De eigenaar praatte urenlang de blaren op zijn tong.

Huize Bijdorp had zoals gebruikelijk gastvrij haar tuin met prieel opengesteld voor publiek. De bezoekers waren zeer geïnteresseerd, maar een iets grotere opkomst was welkom geweest.

De **Oude Kerk** op het Wilhelminaplein was zaterdag vanwege activiteiten door Cultuurweb en op zondagochtend vanwege een eigen kerkprogramma alleen geopend voor genodigden, geen vrije inloop helaas. Maar zondagmiddag ging de kerkdeur wagenwijd open en was er toch nog een leuke aanloop.

Boerderij Vlietwoning draaide het hele weekend een aantrekkelijk programma voor jong en oud met naast de vaste rondleidingen met gidsen, een theatergroep die scènes speelde uit het boerenleven, een hoefsmid die vakkundig zijn paard voorzag van hoefijzers, een landarbeider die demonstreerde hoe je een zeis moet haren, een vrolijk stel muzikanten, een prachtige fototentoonstelling met natuurfoto's en tussendoor een heerlijk natje en droogje bij De Hooimeid op haar zonnige terrasje.

De bewoners en gebruikers van het **Heilige Geesthofje** kregen dit jaar alle kans om hun knusse hofje in de spotlights te zetten. Ze hielpen mee met de opvang van de bezoekers, informatieve gesprekken, de aankleding van het Hofje met spandoeken, ballonnen, het plaatsen en opruimen van extra stoelen, tafels, kraampjes, parasols, met de catering en de fototentoonstelling in het bodekamertje. Ze trakteerden zelfs op lekkernijen voor onze OMD vrijwilligers en genoten samen met elkaar van de prestaties van de aanwezige schilder en de muzikanten overdag. Tijdens de zonnige nazit op zondag buiten bleek dat ze een herhaling van deze monumentendagen samen met de culturele sector best zien zitten. En wij als organisatoren zien hun gastheer- en gastvrouw schap opnieuw dankbaar tegemoet!

De **kapel** bood zaterdag onderdak aan de Stichting Joodse Gemeenschap met een interessant Joods programma. Binnen in de kapel een unieke tentoonstelling van allerlei Joodse kunstwerken en voorwerpen met gepassioneerde vertellers erbij. Speciale Kletzermuzikanten traden op. Er

werden vanuit deze voormalige synagoge twee flinke rondwandelingen door Naaldwijk gehouden langs belangrijke Joodse hotspots inclusief de Joodse Begraafplaats aan de Opstalweg. Bij elkaar een heel leuk initiatief in goede samenwerking dat zeker een vervolg krijgt volgend jaar.

Het was maar goed dat zaterdag de schilder in de tuin van het **Hofje** vooraf al een schets had gemaakt van zijn te schilderen object: de kapel/synagoge, want al die gezellige praatjes met bezoekers betekenen een forse rem op je schilderstempo!

Zondag nam een ervaren zanger/muzikant plaats onder de parasol voor de kapel en zong en speelde op zijn keyboard een aangenaam repertoire voor alle toehoorders. Voor de kleine kinderen had hij kinderliedjes in petto. En voor zanglustige dames organiseerde hij snel een meezing party. Ter aanmoediging besloten we dan ook extra het hek van het hofje aan de kant van de supermarkt te openen, zodat meer bezoekers vlot op deze muzikale omlijsting zouden afkomen. Jammer dat zondag pas na 14.00 uur de toestroom van publiek goed op gang kwam.

De kapel werd zondag als tentoonstellingsruimte ingericht met grote historische foto's uit de geschiedenis van Naaldwijk: foto's van allerlei roerend als onroerend goed, monumenten en volop mensen en ondernemers in actie. Genoeg verhaaltstof om leuke herinneringen op te halen.

Zondag in het centrum en het hofje zong ons zeer getalenteerd troubadoursduo overal dit speciale monumentenlied en menigeen zong mee, want zingen is heel gezond en de tekst is bijzonder raak: dus zing maar mee:

Monumentendag (melodie: Malle Babbe van Rob de Nijs)

Je struint de straten af op zoek naar wat cultuur

Op zoek naar monumenten: Wat is nog mooi en puur?

Wat is er al gesloopt? En wat kan nog gered?

In straten en in dorpen: Wat is nog mooi en puur?

En op zoek naar een monument 't hele Westland rond

Loop je vol sentiment...

Refrein 2 x:

Monumentendag, Monumentendag hier,

Sta stil bij een monument, 1 moment monument

Hieieieieieerrrrr!!!

Honselaarsdijk

Op het plein voor de **Nederhof** zaten twee historische figuren gestoken in 17^e -eeuwse kledij. Het was de hofschilder van Fredrik Hendrik van Oranje en de gouvernante van het prinselijk gezin. De hofschilder was druk bezig met het maken van een schilderij van het beeld van Fredrik Hendrik dat voor de Nederhof staat. De gouvernante vertelde naar aanleiding van prenten die zij liet zien over de geschiedenis van het huis Honselaarsdijk en over het wel en wee van haar bewoners.

Dit alles schetste een beeld van wat er ooit in Honselaarsdijk aan prachtigs heeft gestaan, zowel in als om het paleis. Tevens gaf het een beeld van de reden van de stichting van het paleis en wat de betekenis er van was voor haar vorstelijke bewoners.

Foto Ton van Zeijl

In de **Onze Lieve Vrouw van Goeden Raad kerk** wordt ondanks de onzekerheden die de Corona- maatregelen met zich meebrachten, teruggekeken op een goede Open Monumentendag.

Er werden diverse workshops aangeboden, zoals liturgisch bloemschikken, klokbezoek, lezing over de veilingen die kerken zijn geworden, restauratie van beelden en het schilderen van iconen. Gedurende de dag was er orgelmuziek, alhoewel daar geen extra bezoekers voor gekomen zijn. Mogelijk door de vele communicatie rondom Monumentendag en dit daardoor wat ondergesneeuwd raakte.

De bezoekers die in de kerk kwamen, weken af van het type bezoekers dat wij eerdere jaren hadden. Hadden wij het in verleden het zwaartepunt met name op bekenden van de parochie als bezoekers. We merkten dat dit jaar met name mensen die niet bekend waren met onze parochie kwamen kijken. Met ruim 135 bezoekers was dit boven verwachting.

In de kerkzaal van de **Regenboogkerk** kon men iets te drinken krijgen. Er waren enkele tafels opgesteld waarop een flinke collectie lag van veelal oude bijbels en liedbundels en kinderboeken. Men kon o.a. boekjes en kaarten kopen. Ook was de wereldwinkel met een stand aanwezig.

Er waren zeven schilderijen tentoongesteld die de schepping van de aarde verbeeldden. Men kon in de stiltehoek even rustig zitten, eventueel een kaarsje aansteken en/of een gebedsintentie noteren. Het aantal bezoekers was beduidend lager dan in 2019. Nu kwamen er slechts 44 bezoekers, waarvan 1 jong kind.

Poeldijk

Open Monumentendag werd dit jaar vanwege het 100-jarig bestaan van de Sint Bartholomeusschool / Verburch-hof groots gevierd. We hebben deze keer met bijna 2000 bezoekers (waarvan ca 200 kinderen) alle voorgaande OM-dagen ruimschoots overtroffen. Daarnaast ook nog eens 300 bezoekers van de kerktoeren. De werkgroep die dit heeft gerealiseerd bestaat uit 15 personen. Verder konden wij beschikken over nog 26 overige vrijwilligers.

Al heel snel na de opening op zaterdagmorgen 10:00 uur stroomde de kerk vol met belangstellenden. Er was dan ook zowel op zaterdag als op zondag heel veel te zien en te beleven, zoals: een dubbele foto expositie waarvan een was verzorgd door Koos van Leeuwen en een door Jos van Kester met de vaste werkgroep. Er waren zeer veel fraaie foto's en veel schoolmateriaal over 100 jaar geschiedenis te bewonderen.

Er was een echte schoolklas uit 1930 ingericht met een strenge schoolmeester, maar ook een klas met het modernste schoolmateriaal beschikbaar gesteld door de Verburch-hof. Er viel te genieten van schoolfilms van vroeger en nu én interviews met (oud-)leerkrachten.

De Scouting haalde alles uit de kast met de megaschommel in de pastorietaun en Marshmallows roosteren op een lekker vuurtje op het kerkplein. Naast de Scouting was er ook veel jeugdige belangstelling voor de lego workshop o.l.v. Martin Hartwigsen.

Een technische uitdaging voor alle kinderen waar dan ook dankbaar gebruik van werd gemaakt.

Men kon de kerktoren beklimmen waar ruim 300 bezoekers gebruik van maakten en wat natuurlijk vooral voor vele jeugdigen een uitdaging was. Dit alles onder begeleiding van de Scouting en met de vertellers Ton van Lier en Gerard van der Elst.

Een vaartochtje over de Gantel werd verzorgd door Gerard de Vreede die de passagiers voor een bezoek naar de historische druivenkwekerij De Sonnehoeck vervoerde. Ook kon een wandeltocht worden gemaakt door Poeldijk met de nieuwe wandelroute. Er zijn bijna 180 wandelroutes uitgedeeld aan alle belangstellenden.

Op cultureel gebied viel er ook zeer veel te genieten zoals o.a. een optreden van toneelvereniging Sint Genesius

én het Verburch-hof theater dat speciaal voor vele kinderen "Feest in Bosrijk", geschreven door Marja Altena en uitgevoerd door enkele leerkrachten van de school, speelde. Er was een fraai optreden door Acrogym DOS Naaldwijk o.l.v. Claudia Eijgermans.

De zondag werd afgesloten met een feestelijk optreden van het Phoenix klarinetensemble uit Wateringen en last but not least de organist Daan de Muinck Keizer die ons liet genieten van een fraai orgelspel en Leon Endhoven die muzikaal de opening op zaterdag verzorgde op de piano.

Hotel Saint Vincent. In het pand was een serie oudere foto's te bezichtigen van Poeldijk alsook van de honderdjarige Bartholomeusschool.

Wateringen

Molen Windlust. Er was besloten om vanwege corona dit jaar niet mee te doen. Toch werd er nog even gesproken met de bestuursleden van Stichting Vrienden van de Wateringse Molen. Deze waren zo betrokken dat zij besloten om op toerbeurt bij de entree met een QR-scanner te staan. Het monument kon haar deuren openen. De bestuursleden zorgden er ook voor dat er maximaal vijf of zes mensen tegelijk boven waren. Daar werden ze op de stelling verwelkomd, waar de 1,5 meter afstand goed aan te houden is. De mensen beneden bleven geduldig op hun beurt wachten, wat op een gegeven moment leidde tot een rij van wel 30 man. Onder de 201 bezoekers zaten veel niet Westlanders en ook buitenlanders, waaronder Fransen, Spanjaarden, Portugezen en Canadezen.

Hervormde Kerk op het Plein. En wat doe je dan op zo'n dag? Een van de vrijwilligers verwoordde het zo:

Mooie dag! Circa tien keer de toren op en neer geweest!! Pfff. Heb driemaal de vraag gekregen wat het verschil is tussen een protestant en een katholiek! Leg dat maar uit in een minuut! Maar verder helemaal top en ook mooie gesprekken gehad over geloof, christelijke inspiratie, en de 10 geboden! Er was ook iemand die wel met het archief wilde helpen!

En is het daarmee allemaal gezegd? Nee hoor! We willen ook nog kwijt dat er 308 bezoekers kwamen die duidelijk lieten merken dat ze het naar hun zin hadden. En de organisatie bedankte achteraf alle vrijwilligers voor hun inspanningen van donderdag (de voorbereiding van de Klassendag) tot en met zondag (het opruimen). Dat moest ook nog even gezegd worden ... en terecht.

Hofboerderij. Dit jaar stonden de Huurlingen van Voorne weer bij de Hofboerderij, net als twee keer eerder. En dat is een gegarandeerd succes. Er kwamen 500 bezoekers kijken hoe ridders leefden, vochten en zich kleedden. Bij dat laatste ging het natuurlijk om het harnas; wat komt er allemaal bij kijken om dat aan te trekken. De aanloop voor de ridders zorgde er ook voor dat er binnen 170 mensen zijn komen kijken, een ongekend aantal. De samenwerking met de kunstenaars die er hun expositie hadden, en de dames van de catering was geweldig. Gezamenlijk werd er een leuke dag van gemaakt, onder elkaar en met de bezoekers. En het is misschien al vaker gezegd, maar we doen het nog maar eens een keertje: dat je op deze dag enkele schoolkinderen terug ziet met hun vriendjes of familie geeft zoveel voldoening.

Sint Jan de Doperkerk. De dag begon om 10 uur met prachtig orgelspel op het monumentale orgel met het nummer 'Alle kleuren van de regenboog' van K3. In en vanaf alle monumenten in Nederland zou datzelfde lied op dat tijdstip klinken. De bezoekers,

met een uiteindelijk aantal van 186, bezochten de kerk, liepen naar achteren naar de fruitmuur en naar de plek waar de duiventoren heeft gestaan. In de kerk was het mogelijk om de toren te beklimmen. De organist heeft gedurende de ochtend diverse keren de kerk gevuld met muziek. Er werden rondleidingen gegeven waarbij soms vragen werden gesteld die de vrijwilligers achteraf thuis even moesten opzoeken. De kinderen konden glas-in-lood tekeningen kleuren en kregen de opdracht mee om ze thuis met olie in te smeren. Je staat versteld van het effect dat dat geeft.

Een kijkje in de Sint Jan de Doperkerk in Wateringen

De vrijwilligers kijken terug op een mooie, gezellige en geslaagde Open Monumentendag.

Kwintsheul

Sint Andreaskerk. Er waren geen uitgebreide activiteiten gepland. Dit kwam doordat pas laat werd beslist om dit jaar mee te doen. Wel was er een expositie te zien over de Mariastichting. De drie panelen hiervoor waren verzorgd door de Historische Vereniging Wateringen-Kwintsheul en hebben nog wekenlang gestaan. Mede doordat op deze dag 'om de hoek' de grenspaal werd onthuld, werd het met 216 bezoekers (waarvan er 91 de toren ingingen) een drukbezochte dag.

Het gaat bij de Andreas niet alleen om het gebouw, maar ook om de dingen die er onlosmakelijk mee verbonden zijn, zoals de kerkschatten die in vitrines werden tentoongesteld en de doop- trouw- en overlijdensboeken die waren neergelegd. De oude handschriften daarin zijn een lust voor het oog en worden met plezier bekeken. Vanwege de huidige privacywetgeving, was het dit jaar waarschijnlijk de laatste keer. Ook werden er goede gesprekken gevoerd, waarbij de stelling is: Beter één geraakt dan tien vermaakt.

Sonnehoeck. Ook hier vonden er door corona minder activiteiten plaats dan in andere jaren, met name in het woonhuis. Maar dat werd goed gemaakt door de overhandiging van de gedenkplaat bij de gerestaureerde monumentale fruitmuur aan de Poeldijkseweg. Hierbij werd ook het lied 'De Zonnebron' voor het eerst gezongen door Komfort & Joy. Dit lied is speciaal geschreven voor de fruitmuren in het Westland. De samenwerking met de gemeente bij deze plechtigheid was erg goed, denk aan het afzetten van de weg en het plaatsen van vlaggen. Komfort & Joy zijn de hele dag gebleven en elk uur werden de bezoekers er op geattendeerd als het lied ten gehore werd gebracht. Door de dag heen zijn dat er 410 geweest, waarvan 1/3 deel kinderen. Er wordt bij Sonnehoeck teruggekeken op een gezellige, fijne OMD.

Gemaal Oude & Nieuwe Broekpolder. De hele dag door was er aanloop en dat somde op tot 110 bezoekers. Voordeel is natuurlijk dat het gemaal langs een mooie fietsroute ligt. Door corona werd er geen reclame gemaakt om naar boven te gaan, naar de voormalige woning van de machinist. Een enkeling wist de weg daar naartoe toch te vinden. In verband met de veiligheid konden de dieselmotoren niet draaien, maar er was veel interesse voor de uitleg over het gemaal, de polders en het watersysteem. Ook werd het opruimen bij het krooshek

gedemonstreerd. Leuk was dat een van de jongste bezoekers, een 10-jarig jongetje, bijzonder geïnteresseerd was en nog behoorlijk lastige vragen wist te stellen. Hoe het was bevallen wist een van de vrijwilligers haarfijn uit te leggen: 'Fijne dag gehad'.

De Zeven Gaten. Dit prachtige monument valt natuurlijk onder De Lier, maar omdat de boot daar naartoe vanaf het gemaal vertrok, vindt het zijn plaatsje onder Kwintsheul. Bovendien werd de Groeneveldse molen ook aangedaan, en die valt dan weer onder Schipluiden. Zo'n tocht in een open boot is natuurlijk heel erg afhankelijk van het weer, en dat zat dit jaar zeker niet tegen. Deze

aantrekkelijke tocht werd dan ook bijgewoond door zo'n 30 bezoekers. De samenwerking met het gemaal was uitstekend wat een win-winsituatie opleverde; de bezoekers werden als het ware aan elkaar overgedragen. Het was een zeer geslaagde dag met een heel enthousiaste (nieuwe) schipper.

Grenspaal

Op 30 juni 2021 is in het centrum van Kwintsheul een replica geplaatst van de originele grenspaal die na restauratie weer in het Westlands Museum staat. Op Open Monumentendag is de grenspaal feestelijk ingehuldigd door twee wethouders Piet Vreugdenhil en Ben van der Stee met muzikale omlijsting door de harmonie St. Gregorius.

Terwijl op het Kwintrum de kinderen bezig werden gehouden door de Oranjevereniging haalden in de Kastanjehof een aantal oudere Heulenaars herinneringen op aan de tijd dat Kwintsheul nog onderdeel was van drie gemeenten Monster, Naaldwijk en Wateringen. De grenspaal markeert de tijd vanaf 1 juli 1957 dat Kwintsheul in zijn geheel deel werd van een gemeente Wateringen.

Mini-Open Monumentendag zaterdag 25 september te Kwintsheul

Gelukkig waren de weergoden ons welgezind en kon de mini-OMD doorgaan. Er werd om 13.00 uur verzameld voor de St. Andreaskerk. Nadat sommigen een bezoek hadden gebracht aan de stiltetuin achter de kerk begon Eric met een openingswoordje. Vervolgens vertelde hij over het ontstaan en geschiedenis van de parochie en kerk.

We liepen naar de Heulbrug. We kregen uitleg over het veilingwezen en het woonhuis nabij de brug, vroeger buitenplaats Vreeburg en thans bekend als Van der Valk meelhandel. We liepen een stuk de Holle Watering op om te zien waarheen het voormalige Romeinse kanaal van Corbulo was omgelegd. Tevens zagen we daar een gerestaureerde woning uit 1727.

De wandeling werd vervolgd op de Heulweg en we kregen uitleg bij de melkboerenwoning op nr. 141 door Jeannette van Zeijl. Aan de overkant zagen we het tankstation van Schulte, waar vroeger een smederij was en een muziekkapel.

We wandelden verder over een groenstrook, wat ooit bestemd was voor woningbouw. We zagen dat stukken grond hoger lagen. Dit kwam door het opgevaaren zand in de 18^e eeuw vanuit de Ockenburgse duinen.

We kwamen uit bij de veiling en kregen uitleg over het verloop van deze veiling. De veiling is als laatste veiling in het Westland opgegaan in de fusie met de grotere veilingen. De laatste tuinders, die nog niet ontsloten waren, moesten nu ook aangesloten worden op het wegennet. Men zet zich nu in om de veilinghal met haven tot monument te verheffen.

In de Lange Watering lag een schuit op ons te wachten. We namen allen plaats. Er was nu tijd voor een versnapering.

We voeren eerst naar het Gemaal Oude en Nieuwe Broekpolder, alwaar we deze gingen bekijken en uitleg kregen over de werking van dit gemaal.

We namen weer plaats in de schuit en deze bracht ons naar de "Zeven Gaten".

Jeannette van Zeijl heeft daar ons uitvoerig uitleg gegeven over de ontwikkeling van dit gebied.

Doordat dit gebied afgesloten werd is dit nooit veranderd en moerassig gebleven. Hieraan grenzend bevond zich ook buitenplaats Hofzicht, vanwaar een mooi uitzicht was op slot Honselersdijk.

We voeren weer terug naar Kwintsheul en konden ons daar ontspannen in café "De Jachthaven" onder het genot van een drankje en hapje. Het was een geslaagde, interessante en gezellige middag met veel afwisseling, waar we met plezier op terugkijken. Het is gebleken, dat Kwintsheul veel verborgen erfgoed te bieden heeft.

Vrijwilligersavond

Op 4 november 2021 werd er door de Stichting Monumentaal Westland een vrijwilligersavond gehouden o.a. als dank voor hun inzet tijdens de geslaagde Open Monumentendagen op 11 en 12 september jl. Zij deden dit met alle deelnemende organisaties in De Bartholomeus te Poeldijk. Dit jaar hebben wij aangeboden om dat in onze kerk te houden en samen met stichting Vrienden Bartholomeus heeft onze werkgroep Historie Bartholomeus Poeldijk deze avond georganiseerd. Deze avond mag zeer geslaagd worden genoemd, met ca. 65 deelnemers, ook natuurlijk omdat deze accommodatie zich bijzonder goed leent voor een dergelijk festijn.

Tijdens deze avond werden ook een tweetal interessante presentaties gehouden over historische onderwerpen. Een belangrijk onderwerp betrof het onderzoek van Dennis de Kool, wetenschappelijk onderzoeker aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, naar de beeldhouwer Jan Baptist Xavery. Deze beeldhouwer is de maker van de preekstoel uit 1725 die zeer waarschijnlijk in de Poeldijkse kerk uit 1721 heeft gestaan. Toen de voormalige kerk in 1850 werd gebouwd en er een grotere preekstoel nodig was is de oude via omzwervingen in Hoofddorp terecht gekomen. Hier heeft "onze" Poeldijkse preekstoel een fraaie plek gekregen en iedereen is van harte welkom om deze te komen bekijken.

De 2e presentatie werd gehouden door Aad van Zeijl, de zoon van de vroegere scheepsmaker uit Poeldijk. Hij heeft onderzoek gedaan naar het varend erfgoed uit het Westland in de periode van 1647 tot 1967. In zijn lezing sprak hij over de ontwikkelingen van houten naar ijzeren schuiten. En dat door de fusies van de groenteveilingen, de ontsluiting van vele tuinbedrijven en het gebruik van gemotoriseerd verkeer het transport per schuit steeds minder aantrekkelijk werd en dat uiteindelijk alle bedrijven over gingen op vervoer van hun producten per vrachtauto.

Na de beide lezingen kon eenieder, onder het genot van een hapje en een drankje en geserveerd door een aantal vrijwilligers uit Poeldijk, uitgebreid met elkaar spreken over de mooie ervaringen van de gehouden Open Monumentendagen. Al met al een zeer geslaagde avond in een prima accommodatie.

Pr-activiteiten

De pr-activiteiten waren dit jaar beperkter dan andere jaren en we missen een bestuurslid die de PR meer vorm kan geven en beter kan structureren of minimaal iemand die ons daarbij gaat ondersteunen.

Met hulp van de pers en gemeente Westland hebben we toch weer voldoende mensen kunnen bereiken om te vertellen dat behoud van het cultureel erfgoed ook in het belang is van toekomstige generaties. We zijn zuinig op de goede band die we met elkaar hebben en hopen er ook in 2021 voor te mogen gaan.

Websites

Dit was het derde jaar met onze nieuwe website (www.monumentaalwestland.nl) waarop alle monumenten, buitenplaatsen en activiteiten zijn te vinden. De website kent een winterstand wanneer alle monumenten zijn te zien zonder informatie over Open Monumentendag. In de zomerstand is er een aparte groene button waarmee men alleen de monumenten krijgt te zien die deelnemen aan Open Monumentendag met alle informatie over de openstelling en de activiteiten.

Het landelijk projectbureau lanceerde vorig jaar ook een nieuwe website (www.openmonumentendag.nl). Daarop waren alleen de monumenten te zien die deelnamen aan Open Monumentendag 2020. De informatie over de monumenten op deze website bestaat uit een beperkte beschrijving met enkele foto's, informatie over de openstelling op OMD maar met een link naar het betreffende monument op ons eigen website.

De pers

We hebben ons mogen verheugen in een zeer warme belangstelling van de pers met leuke artikelen en interviews zoals in het Algemeen Dagblad en Het Hele Westland. Ook de WOS en Omroep West gaven veel aandacht aan OMD met interviews. Het blad Groot Westland hielp ook met artikelen en het plaatsen van onze flyer tegen een gereduceerd tarief.

Onze flyer

Dit jaar hebben we wegens de bijzondere omstandigheden met veel onzekerheid zelf een simpele flyer gemaakt. Op de ene kant stonden de deelnemende monumenten met de openingstijden en bijzonderheden en op de andere kant een pagina met informatie over de fiets- en wandeltochten en de eventueel nodige reserveringen en een pagina met twee foto's van deelnemende monumenten.

We hebben er slechts 2.500 laten drukken en deze alleen binnen onze gemeente verspreid om met het coronavirus het aantal bezoekers van buiten de gemeente te beperken. De flyers lagen tijdens de Open Monumentendag(-en) ook nog bij de deelnemende monumenten.

Bezoek Westland

We zijn partner van Bezoek Westland en hebben dus ook een partnerpagina op hun website (www.bezoekwestland.nl). Open Monumentendag hebben we ook dit jaar weer laten opnemen in hun agenda en hebben ze ook een oproep om Open Monumentendag te bezoeken op hun facebook geplaatst.

Daarnaast is er een webpagina ter promotie van onze monumenten met een aantal voorbeelden van een tiental fraaie monumenten.

Diverse activiteiten

Gezamenlijke Westlandse historische verenigingen

De historische verenigingen en werk- en studiegroepen uit het hele Westland komen twee keer per jaar bij elkaar in het Westlands Museum om gezamenlijke onderwerpen te bespreken en elkaar op de hoogte te houden van activiteiten en ontwikkelingen op historisch gebied in Westland. Dit jaar zijn deze bijeenkomsten ondanks de Corona wel gehouden, maar de eerste later dan gebruikelijk in juni in de Kastanhof in Kwintsheul.

Belangrijke agendapunten zijn een erfgoedagenda om tot betere afstemming van ieders activiteiten te komen en het Historisch Informatie Punt (HIP) een initiatief van het Westlands Museum en het Historisch Archief Westland (Gemeente Westland), maar staat ook open voor Midden-Delfland en Loosduinen.

Werkgroep Erfgoedbescherming Westland

Uit het gezamenlijk overleg is eind 2020 ook een **Werkgroep Erfgoedbescherming** Westland ontstaan onder voorzitterschap van het Genootschap Oud-Westland. Hierin worden de krachten gebundeld om het erfgoed beter te kunnen beschermen. Deze werkgroep is dit jaar twee keer fysiek en twee keer digitaal bij elkaar geweest. waarvan twee keer digitaal met wethouder Piet Vreugdenhil. Wouter Loots is namens onze stichting hierbij aangesloten. Er wordt nu door de historische verenigingen gewerkt aan een actualisering van de inventarisatie van de monumenten die in 2007 is gemaakt waarbij nadrukkelijk wordt gekeken naar tuinbouwerfgoed.

Vanuit de werkgroep en de historische verenigingen lopen er bezwaren tegen de sloop van de Aloysiuschool in Monster en het ruimen van het RK kerkhof in Naaldwijk. Verder zijn er bezwaren gemaakt tegen de kolossale nieuwbouw op de plek van de Harmonie in Naaldwijk. De werkgroep heeft ook het onderwerp beschermde dorpsgezichten op de agenda met de wethouder gezet. In dat verband is er ook al een aanvraag ingediend om het gebied van de veiling in Kwintsheul en de Lange Wateringkade als zodanig aan te wijzen.

Om meer aandacht voor erfgoed en historische monumenten in de gemeente Westland, en dáárdoor meer interesse en respect te kweken voor ons mooie erfgoed, bij de Westlanders en bij toeristen is een werkgroep begonnen met een project om informatiebordjes te plaatsen bij monumenten. Daarnaast wordt er gewerkt om in alle dorpen een centraal informatiebord te plaatsen met de geschiedenis van dat dorp.

Cultureel Platform Westland

Een aantal keren per jaar komen de culturele verenigingen uit de gemeente Westland bij elkaar, gefaciliteerd door Cultuurweb Westland met een wisselend programma. In principe zullen er drie bijeenkomsten per jaar zijn: een bezoek aan een deelnemer, een vergadering en een themabijeenkomst.

Dit jaar zijn er geen bijeenkomsten geweest.

Atlantikwall – erfgoedlijn Zuid-Holland

De provincie Zuid-Holland ondersteunt het behoud en de verbetering van erfgoed met het Erfgoedhuis en zeven erfgoedlijnen: Atlantikwall, Landgoederenzone, Romeinse Limes, Trekvaarten, Waterdriehoek (Biesbosch, Kinderdijk, Dordrecht), Oude Hollandse Waterlinie en het eiland Goeree-Overflakkee.

Alle partijen die betrokken zijn bij deze erfgoedthema's zoals musea, verenigingen, gemeenten, ondernemers en vrijwilligers, komen samen in 'erfgoedtafels'. Hier worden projecten geïnitieerd, voorgesteld en versterkt. Het Erfgoedhuis Zuid-Holland ondersteunt diverse projecten van de tafeldeelnemers.

Wij hebben ons aangesloten bij de erfgoedlijn Atlantikwall met als doel op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen langs de kust van Westland en worden daarbij vertegenwoordigd door Evert van Beek en Wouter Loots.. Dit jaar waren er vier bijeenkomsten waarvan door het coronavirus drie bijeenkomsten digitaal.

Naast de gebruikelijke bespreking van projectvoorstellen voor subsidieaanvragen is er ook aandacht geweest voor het National Park de Hollandse Duinen, het inrichten van een beeldbank en de toekomstplannen.

Financieel verslag

Stichting Monumentaal Westland		Overzicht inkomsten en uitgaven 2021	
Inkomsten		Uitgaven	
		Monumentendag	€ 4.877
Bijdrage Gemeente	€ 10.000	Klassendag	€ 0
		Materiaal	€ 272
Rente spaarrekening	€ 0,81	PR kosten – website, drukwerk, presentatie	€ 1.953
		Mini OMD voor kernvertegenwoordigers	€ 233
Gift Resell	€ 1.000	Vrijwilligersavond en attenties	€ 1.285
		Bestuur en representatie	€ 491
		Bank – en diverse kosten	€ 205
Subsidie voor ZZP'ers op OMD	€ 14.041	Uitgaven voor ZZP'ers op OMD	€ 13.871
Sponsoring voor grenspalen Kwintsheul	€ 9.601	Uitgaven voor grenspalen Kwintsheul	€ 9.577
		Totaal kosten	€ 32.764
		Reserve doel schenking Resell	€ 1.000
		Resultaat naar balans	€ 879
Totale inkomsten	€ 34.643	Totale uitgaven	€ 34.643

Stichting Monumentaal Westland		Balans per 31 december 2021	
Activa		Passiva	
Lopende rekening	€ 9.490	Algemene reserve: €14.713 + €1.000+ € 879	€ 17.592
Spaarrekening	€ 7.061	Reserve doel schenking Resell	€ 1.000
Nog te ontvangen	€ 2.041	Nog te betalen	
Totalen	€ 18.592	Totalen	€ 18.592

Het bestuur steunt voor de planning en uitvoering van de Open Monumentendagen en de Klassendag volledig op de comités in de kernen De Lier, 's-Gravenzande, Heenweg, Monster/Ter Heide, Naaldwijk, Honselersdijk, Poeldijk en Wateringen/Kwintsheul.

Deze comités worden vertegenwoordigd door volgende kernvertegenwoordigers:

Naam	Kern
Marijke Ruigrok	De Lier
Marleen Nederpelt	De Lier
Helen Hulsebosch	Heenweg
Caroline van der Arend	Honselersdijk
Patrick van der Voort	Honselersdijk
Jan Voogt	Maasdijk
Judith Koppert	Monster / Ter Heide
Peter Bouwer	Monster / Ter Heide
Corrie Stolk	Naaldwijk
Mieke van Veen	Naaldwijk
Cees van Ruijven	Poeldijk
Mieke Janssen	Poeldijk
Joke Gijsberts	's-Gravenzande
Ruud Heus	's-Gravenzande
Eric Luiten	Wateringen/Kwintsheul
Jeanette Duyvesteyn	Wateringen/Kwintsheul

Het bestuur bestaat uit:	Functie	Woonplaats
Gerard Witkamp	voorzitter	Naaldwijk
Wouter Loots	secretaris	Kwintsheul
Evert van Beek	penningmeester	Naaldwijk
Sanne Riezebos	communicatie	De Lier

Contactgegevens kunnen worden opgevraagd bij de secretaris.

OPEN MONUMENTEN DAG

**VRIENDEN
LOTERIJ**

WIN MEER, BELEEF MEER

Monumentaal
Westland

Wilgenhove 36

2295 RB Kwintsheul

Tel. 0174 295436 of 06 2300 5668

E-mail: monumentaal.westland@gmail.com

www.monumentaalwestland.nl